

Найбільшу частку експорту – 48,8% – займають Електричні водонагрівачі акумулювальні або безінерційні та електричні нагрівачі занурені. В дану групу входять підгрупи з експортом телефонних апаратів, ізольованих проводів, пультів, панелей, трансформаторів, моніторів, проекторів, діодів та інші. Загальна сума експорту складає 1,564 мільярдів USD. Найбільшу частку займають електричні водонагрівачі – 763,125 млн USD. Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки – 17%; руди, шлаки та зола – 6%; чорні метали – 5,7%; деревина і вироби з деревини – 4,9%; залишки і відходи харчової промисловості – 2,8%, а насіння, сіль, одяг, добрива по 1% та менше.

Найбільшу частку імпортованої продукції – 30,3% – займають палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки. Електричні машини, обладнання та їх частини займають 18,7%; засоби наземного транспорту, крім залізничного або трамвайного рухомого складу – 9,7%; пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них – 7%; реактори ядерні, котли, машини – 5,24%; фармацевтична продукція – 4,31%; каучук, гума – 3,8%; зернові культури, хімічна продукція, живі тварини займають по 1% і менше. Загальна сума імпорту за 2019 склала 295,67 мільйонів USD. Найбільша частка імпортованої продукції складає 1, 587 млрд USD [5].

Що стосується технологічного зрізу торгівлі України та Угорщини, то майже половина у структурі українського експорту (48%) припадає на групу з високою доданою вартістю – “Електричні машини, обладнання та їх частини”. Але детальніший зріз показує, що основні позиції у її складі (а це електричні водонагрівачі, дріт та кабель) не відрізняються високим рівнем технологічності. Решта експорту взагалі сформована здебільшого сировинними групами (електроенергія, руди, метали, деревина). На перероблену продукцію припадає менше 14%. Саме тут і приховані можливості для більших торговельних вигід [1; 3; 6].

Угорщина має високий рівень залежності від імпорту сировини та напівфабрикатів. Майже всі її промислові сектори є привабливими для українських експортерів проміжної продукції. Наразі український експорт до Угорщини є вкрай концентрованим і потребує диверсифікації. Включившись в угорські, а значить і європейські, ланцюги створення доданої вартості, маємо шанси підвищити технологічність українського експорту. Потенціал для цього існує, наприклад, у виробництві моторних транспортних засобів та фармацевтичних виробів [1; 3]. Для успішної вертикальної кооперації з угорськими виробниками українським підприємствам потрібно якісно підготуватися до виходу на вимогливий ринок ЄС. Також важливо виділити угорський вектор у новій версії Експортної стратегії України після 2021 р.

Список використаних джерел

1. Дерій Ж. В., Зосименко Т. І. Поточний стан та перспективи удосконалення економічної співпраці між Україною та Угорщиною. Галицький економічний вісник. Тернопіль : ТНТУ, 2020. Том 65. № 4. С. 18–27. (Економіка).
2. Експортна стратегія України. URL: <https://me.gov.ua/> (дата звернення 15.03.2021 р.)
3. Зосименко Т. Україна та Угорщина: Економічні вигоди vs політичні емоції? URL: <http://prismua.org/en> (дата звернення 15.03.2021 р.)
4. Посольство України в Угорщині. URL: <https://hungary.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/382-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-ugorshhinoju> (дата звернення 15.03.2021 р.)
5. Дані Державної митної служби України. URL: <https://unctadstat.unctad.org> (дата звернення 15.03.2021 р.)
6. Конференції ООН з торгівлі та розвитку. URL: <https://unctadstat.unctad.org> (дата звернення 19.03.2021 р.)

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ВІДНОСНО СУСІДНІХ ДЕРЖАВ

Економічна політика держави відносно її сусідів відіграє важливу роль у забезпеченні національної економічної безпеки. Україна поділяє кордони суходолом та морем з багатьма країнами, економічні відносини з якими подекуди є вкрай непростими та неоднозначними як через національні відмінності, так і через складний геополітичний контекст. Відправним пунктом тут виступає стратегічна візія, втілена у відповідних національних та двосторонніх документах. Щодо торгівлі вихідною точкою економічної політики з сусідами слугує експортна стратегія України. Наразі ній тільки половина суміжних країн згадуються як ринки у фокусі. Особливо не вистачає акцентів відносно важливих торговельних партнерів на західному кордоні, зокрема Польщі.

Щодо договірної бази, яка покликана формувати основу для розвитку стратегічного партнерства між Україною та сусідніми державами, то найбільше відповідають реаліям порядку денного двосторонніх відносин міжнародні документи, підписані Україною з Грузією та Білоруссю. З рештою сусідів у документальному оформленні торговельно-економічного, інвестиційного та секторального співробітництва можна виділити такі проблемні аспекти: часткова втрата актуальності основоположних договорів про співпрацю та необхідність їх оновлення (наприклад, з Польщею більшість двосторонніх документів з економічної тематики частково втратили свою актуальність та потребують оновлення. З Болгарією оновлення договірної бази останніми роками не відбувалось); залишається неукладеним ряд значущих для міждержавних угод (наприклад, щодо судноплавства, податкових питань з Румунією, або угода про розвиток міжнародного транспортного коридору Балтійське море – Чорне море – Каспійське море з Молдовою). Окремо слід згадати Угоду про зону вільної торгівлі з Туреччиною, яка 9 років перебуває на переговорній стадії через чутливі для країн аспекти (АПК для Туреччини, промисловий для України).

Іншим важливим моментом є зустрічі міждержавних комісій, покликані підтримувати діалог з економічних питань на високому рівні. Однак для цього їх частота не завжди була задовільною. Зі Румунією комісія збиралася двічі за 13 років, роками тривають перерви у засіданнях з Болгарією, Словаччиною та Молдовою. Змістовне наповнення зустрічей загалом відповідало пріоритетам двостороннього співробітництва, але ключові домовленості досягнуті під час засідань не завжди знаходили втілення.

Неоднозначний вплив на торгівлю та інвестиції з сусідами мали міждержавні контакти. Найбільш очевидний позитивний вплив донедавна спостерігався відносно Білорусі. До недавніх пір механізмам макроекономічної і мікроекономічної дипломатії між Україною та її північним сусідом можна було тільки позаздрити, з огляду на різноспрямовані інтеграційні треки [1; 3-5]. Тепер же і засідання міждержавної комісії, і її робочих груп, не кажучи вже про Форум регіонів, перебувають в замороженому стані. Неоднозначним є турецький кейс. Тут міждержавні контакти корелювали з кількісними, однак не якісними показниками торгівлі та інвестицій. Останніми роками позитивне торговельне сальдо на користь України мало тенденцію до скорочення, а зони зосередження турецьких капіталовкладень не відповідають проголошеним урядом пріоритетам.

З сусідами з числа ЄС торговельно-інвестиційні тенденції взагалі формувалися більше під впливом УА / ГВЗВТ, аніж цілеспрямовано інструментами державного регулювання [2]. Попри активності та участь високопосадовців у всесвітніх, регіональних та галузевих економічних форумах наміри щодо нарощування та поглиблення торгівлі й інвестицій із сусідніми державами залишилися в основному на рівні усних домовленостей. У ході обговорень інвестиційної співпраці не вистачало бачення пріоритетних

національних проєктів та обговорення конкретних інвестиційних пропозицій. Як результат технологічний зріз торгівлі з цими країнами складається не на користь України і потребує коригування з урахуванням національних економічних інтересів.

Дослідження показало, що Україна має широкий перелік перспективних напрямів економічної співпраці з сусідніми державами, здатних покращити технологічний зріз українського експорту та підвищити його додану вартість. Вигідним з точки зору задіяння виробничого потенціалу та модернізації української промисловості є військово-технічне співробітництво з Туреччиною. Можливості для українсько-румунської співпраці містяться у митній та антикорупційній сферах, секторі автомобілебудування, креативних індустрій, сфері контрейлерних перевезень, традиційній та альтернативній енергетиці. Зі Словаччиною привабливими є проєкти з розвитку альтернативної енергетики, енергоефективності, розбудови еколого орієнтованої інфраструктури для агропромислового сектора, виробничої кооперації у машинобудуванні, створення мультимодальних логістичних центрів. З Молдовою варто працювати над інтегрованим управлінням кордонами та розвитком транспортної сфери. Щодо Польщі слід розвивати спільне виробництво озброєння, нішевий сегмент агропромислової продукції, налагодити поставки електроенергії на заміщення польської вугільної енергетики, а також спільні розвідку та видобуток природного газу. Нереалізовані резерви для кооперації з Болгарією приховані у військово-технічній галузі, машинобудуванні для АПК. Потенціал для розширення двостороннього співробітництва з Грузією охоплює енергетику, транспорт, будівництво, туризм, сільське господарство, харчову промисловість.

Виходячи з вищенаведеного, можна дійти висновків щодо потреби у формуванні стратегії зовнішньоекономічної комунікації із країнами-сусідами. Для предметного обговорення перспективних напрямів інвестування варто визначитися із переліком пріоритетних національних проєктів, охоплених державною підтримкою. Окремим акцентом у переговорах має бути узгодження механізму екстреної взаємодії з сусідніми державами з метою координації дій на випадок введення двосторонніх торговельних обмежень у зв'язку з епідеміями та іншими надзвичайними ситуаціями. Органам влади важливо розставити пріоритети і сформувавши позиції щодо нарощування торговельно-економічних та інвестиційних відносин з країнами-сусідами. Активна та системна робота має бути проведена не тільки з національними владними інституціями, але й в цілому з ЄС задля оновлення Угоди про асоціацію як чинника нарощування торгівлі з західними сусідами; а також на рівні регіональних та субрегіональних форматів.

Список використаних джерел

1. Дерій Ж. В., Зосименко Т. І. Поточний стан та перспективи удосконалення економічної співпраці між Україною та Угорщиною. Галицький економічний вісник. Тернопіль : ТНТУ, 2020. Том 65. № 4. С. 18–27. (Економіка).
2. Зосименко Т. Методика оцінки торговельно-економічної інтеграції України та ЄС: рівень міжрегіонального співставлення. Економіка і суспільство. 2017. №11. С.357-362.
3. Зосименко Т. І., Україна та Білорусь у просторі різновекторних торговельних режимів та економічних союзів. Інноваційний розвиток інформаційного суспільства: економіко-управлінські, правові та соціокультурні аспекти: зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. студ., аспір. і молодих учен. Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т., 2016. С.46-48.
4. Зосименко Т. Перспективні форми транскордонного співробітництва між Україною та Білоруссю. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2016. № 3. С. 142-147.
5. Derii, Zh. V., Zosymenko T. I. Perspective directions of economic cooperation between Ukraine and Belarus as a factor of regional security. Науковий вісник Полісся. 2016. № 1 (9). ч. 1. С. 102-106.